

Kedigiller

Puma

Abu, o gün sevinç içinde uyandı. Okullar bitmiş ve yaz tatili başlamıştı. Ama Abu'nun sevincinin gerçek nedeni bu değildi. Bambaşka bir nedeni vardı. Birkaç saat sonra uçağa binecek ve yaz tatilini bambaşka bir kıtada geçirecekti. Tanzanya'da yaşayan kuzeni Depeche'i ziyarette gidiyordu Abu.

Abu, yolculuk boyunca heyecanının giderek arttığını hissediyordu. Birkaç saat sonra Afrika'da olacak ve Depeche'in mektuplarında sözünü ettiği ve fotoğraflarını gördüğü hayvanları canlı olarak görebilecekti.

Hava alanında Abu'yu amcası Sonku ve kuzeni Depeche karşıladı. Hava alanından çıkıp otoparka doğru ilerlerken Abu, amcasının o koca yeşil jipini hemen tanıdı. Amcası, Tanzanya'da koruma altındaki Serengeti Doğal

Parkı'nda çalışan bir rehberdi. Bu jip üstünde Depeche'in birçok fotoğrafını görmüştü. Depeche koşarak bu üstü açık jipin üstüne atlayıverdi. Abu'da onu izledi. İkisi de arka koltuğa yerleştiler. Sonku amca gülerek onları izliyordu. Otopark'tan çıkıp eve doğru yola koyuldular. Akşamüstü olmuştu bile. Güneş ortalıktan kaybolmaya hazırlanırken gökyüzünde renk oyunları görülüyordu. "Ne tuhaf" diye düşündü Abu. "Hindistan'da da güneş batarken böyle güzel renkler görünür; ama buradakiler bambaşka."

Yemekten sonra Sonku Amca onlardan erken yatmalarını istedi. Yarın sabah turist bir aile gelecek ve safariye çıkılacaktı. Eğer onlar da gelmek istiyorsa sabah erkenden kalmak için şimdiden yatmalıydılar. "Safari de ne?" diye sordu Abu. "Doğal parkta yapılan gezi" diye

Leopar

yanıtladı hemen Depeche. "Safari aslında Arapça'dan gelen bir sözcük. Gezi anlamındadır. Peki Serengeti'nin anlamını biliyor musun? O da Maasai dilinden geliyor; geniş uzayan düzlükler demek. Yarın bu geniş düzlüklerde birçok hayvanı görme fırsatın olacak!"

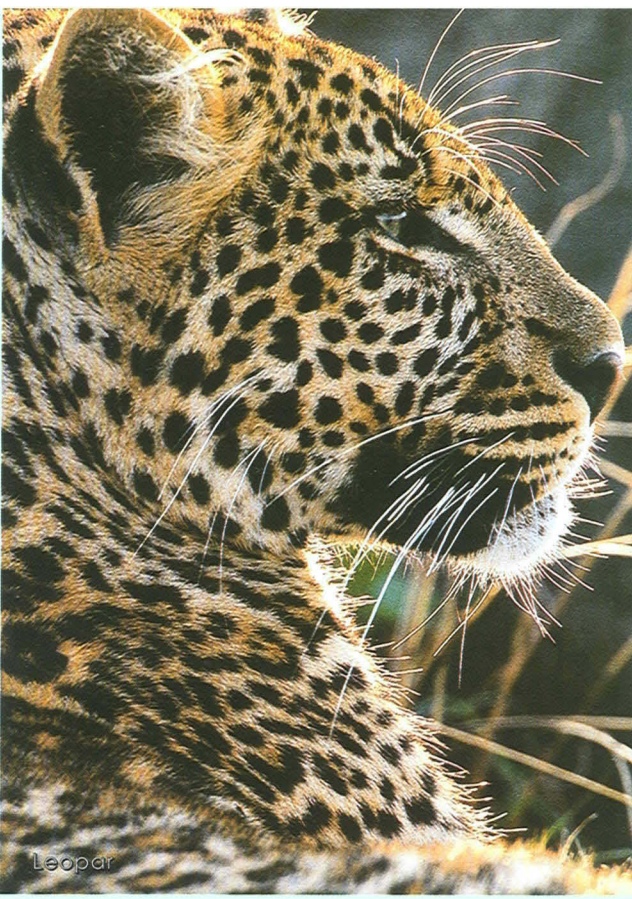
Odaya geçip yataklarına uzandılar. Depeche, Abu'ya Afrika'nın hayvanlarını ve onlarla ilgili masallar anlatmaya başladı. Şaşkınlıktan ve heyecandan hiç uyuyamayacağını sanıyordu Abu; oysa bir süre sonra yol yorgunluğunun da etkisiyle derin uykuya daldı. Rüyasında kocaman aslanlar gördü. Bu rüyaları görmesinde belki de yatağının üstüne zıplayarak kıvrılan evin kedisi Timpo'nun payı vardı.

Ertesi sabah saat beşte Sonku Amca'nın hazırlıklarının sesine uyandılar. Kahvaltılarını yaparken turist aile de geldi. Depeche, hemen dışarı koşarak aileyi karşıladı, Abu da onu izledi. Aile bireylerinden biri kendi yaşlarında bir kızdı. "Merhaba, benim adım Depeche, bu da kuzenim Abu kendisi Hindistan'dan geldi. Sen hangi ülkedensin?" diye sordu. "Memnun oldum benim adım Joanne. Amerika'dan geldim." dedi kız. Büyükler hazırlıklarını sürdürürken çocuklar jipin arkasındaki yerlerini almıştı bile. Bir süre sonra yola çıktılar.

Kaplan

Yol boyunca birçok hayvan gördüler. Koca boyunlu zürafalar, değişik boynuzlu ve renkli ceylanlar, pijama giymiş zebra, gergedanlar, su aygırları, sırtlanlar. Hatta Depeche bir ara ileride, gökyüzünde daireler çizen akbabaları bile gösterdi onlara. Abu bir yandan Depeche'i dinlerken bir yandan da gördüğü hayvanların resimlerini yapıyordu. Depeche, Serengeti Doğal Parkı üzerine bilgiler vermeye başladı. "Tanzanya'nın kuzeyindeki bu doğal park, dünya üzerindeki en büyük doğal parklardan biri. Kapladığı alan 12 950 kilometrekare; bu yaklaşık Kuzey İrlanda büyüklüğünde bir alandır. Ama ekosisteminin, yani

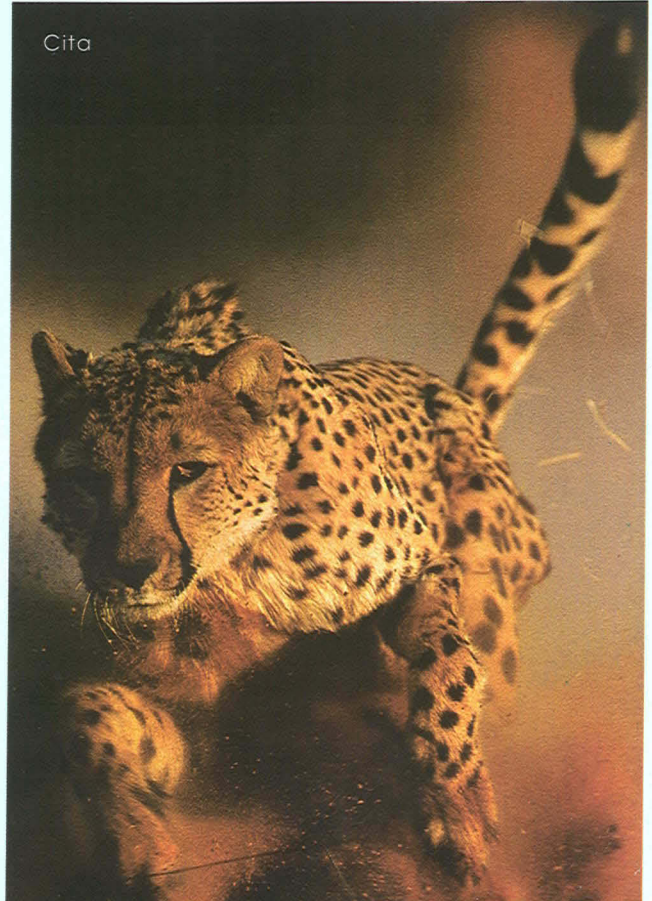
Leopar

birçok canlının birlikte yaşadıkları doğal alan bundan çok daha geniştir. Bunun için Tanzanya'da ve Kenya'da koruma altında bulunan başka alanlar var. Bu alanların toplam büyüklüğü Kuveyt kadar. Aslina bakarsanız buraya 'Hayvanlar Cumhuriyeti' denebilir. Bu alan içerisinde 30'dan fazla tür büyükbaş otobur, 500'ün üzerinde kuş türü yaşamakta. Bu büyük alanlarda küçüklü büyüklü akarsular, dağlar, bataklıklar olduğunu düşünecek olursak ne kadar farklı yaşam türlerinin yaşadığını anlayabiliriz."

Su için mola verdiklerinde Depeche, Abu ve Joanne'i çağırarak ileride bir fil topluluğunun olduğunu haber verdi. Depeche ve Abu çok heyecanlanmıştı. "Al bak bakalım kendi gözlerinle karar ver." dedi Depeche, Abu'ya dürbünü uzatarak. Dürbünü bir Depeche alıyor bir Abu alıp bakıyordu. "Ne oluyor size böyle? Niye bu kadar heyecanlısınız? Bana da verin şu dürbünü." dedi Joanne. Depeche ve Abu birden kendilerine geldiler; Joanne dürbünüle fillere bakarken ona neden heyecanlandıklarını anlatmaya başladılar. Depeche ve Abu kendi ülkelerindeki filler üzerine birbirlerine mektup yazmışlardı. Abu, Afrika filinin kulaklarının Hindistan filinin kulaklarından nasıl daha büyük olduğunu bir türlü anlayamamıştı, bu kadar heyecanlanmalarının sebebi buydu. "Hindistanda da mı filler var?" diye sordu Joanne. "Tabii var" dedi Abu. "Ama Depeche haklıymış. Bizim fillerimizin hem kendileri hem de kulakları daha küçük" Uzun ve geniş açıklıkta ilerlerken Sonku Amca

kedigiller hakkında bilgi vermeye başladı. "Kedigiller adlı ailenin latince ismi *Felidae*'dir. Altı takım ve 36 türden oluşurlar. Bunlar içinde ana cins *Felis*'dir. Bu cins içerisinde 25 tür bulunur. Bunlar arasında evlerimizde yaşayan kediler de vardır. Diğer bir cins *Lynx*'lerdir; ama büyük kedilerin dahil olduğu cinslerin adı *Panthera*'dır. Bu grupta aslanın latince adı *Panthera leo*, kaplanın *Panthera tigris*, leoparın *Panthera pardus*, jaguarın *Panthera onca*'dır. Yine büyük kedilerden sayılan çitalar bambaşka bir cinstir onların latince adı *Acinonyx jubatus*'tur. Kedigillerin pek çoğu gece ve yalnız avlanır. Ama aslanlar bir grup halinde avlarını tuzağa düşürerek avlanırlar. Bugünkü gezimizde aslanları, leoparları ve çitaları görmeyi umuyoruz. Şanslı olursak hepsini görebiliriz." Bu sözler üzerine çocuklar merakla beklemeye koyuldu.

Öğleye doğru Sonku Amca onların biraz daha sessiz ve dikkatli olmasını söyledi; çünkü aslanların bölgesine yaklaşıyorlardı. Bu kez Abu ve Joanne çok heyecanlandılar. İkisi de bu yırtıcı hayvanları çok merak ediyordu. "İşte bakın orda bir tane var" dedi Depeche. Çocuklar bu koca hayvanı incelemeye başladılar. Abu kalemlerine sarılıp yerde uzanan erkek aslanın resmini yapmaya koyuldu. Dürbünüle bakan Joanne ise daha ileride bir yeri göstererek Depeche'e oradaki hayvanların ne olduğunu

Cita

Puma

kesti. Depeche'le birbirlerine bakıp Joanne'e döndüler ve "Puma mı? O da ne?" diye sordular. Bu kez bilgiç havası takınan Joanne oldu.

"Pumalara dağ aslanı da denir. Amerika'nın dağlık bölgelerinde yaşarlar. Dişi aslanlara çok benziyorlar. Aslında renkleri çok benzerlik gösteriyor, yalnız biraz daha koyu. Bir de çok daha küçükler. Hem onların erkeklerinin yelesi yok. Yüzleri de kediye daha çok benziyor," dedi. "Başka?" diye sordu oğlanlar; ikisi de bu kedi hakkında daha fazla bilgi edinmek istiyordu.

"Geçtiğimiz yaz dağlara gidip orada kamp kurmuştuk. Yine

sordu. Depeche gözlerini kısarak Joanne'in gösterdiği yere baktı ve "Onlar da aslan" dedi. Joanne gözlerini dürbünden ayırmadan "Aa-aa nasıl olur. Onların boyunlarında yele yok ki" dedi. Abu ve Depeche birbirlerine bakarak gülmeye başladı. Joanne onların gülmesine sinirlenerek bir yanıt istedi. Depeche babasından öğrendiği rehber havasına bürünerek gülmesinden kurtuldu ve açıklama yapmaya başladı. "Onlar da aslan, ama dişi aslanlar. Yalnızca erkek aslanların boynunda yele vardır. Bu onların ergin olduklarının bir göstergesidir. Bazı erkeklerin yelesi yalnızca boyun etrafında toplanırken bazılarında sırtlarına ve kaburgalarına uzanır; hatta bazı erkeklerin yelesi olmayabilir, ancak bu az rastlanan bir durumdur. Yeleler erkek aslanları, grup içerisinde baskın olmak için yaptıkları kavgalarda korur. Son yapılan bilimsel araştırmalara göre dişilerin daha büyük ve koyu renkli yelesi olan erkeklerle çiftleşmeyi tercih ettikleri bulunmuş. Aslanlar bir aile şeklinde yaşarlar ancak erkekler genelde yalnız başlarına gezinir ya da dinlenirken, dişi aslanlar bir grup halinde yaşar ve etraflarında yavruları vardır. Hem biliyor musun, avlanma işini de dişiler üstlenir. Belki de bunun için erkek aslanlar ormanların efendisi denmektedir. Mağrur mağrur gezinmek ve oturmaktan başka pek bir şey yapmaz. Aslanların çok güçlü kasları vardır. Avlanırken genelde ön ayaklarını kullanarak avlarının boynunu kırarlar."

Bu süre içinde Abu hâlâ gülüyordu. "Bunları bilmiyordum," dedi Joanne "Ama dişi aslanlar pumaya çok benziyorlar." Abu birden gülmesini

buradaki gibi, bu kez Amerika'nın doğasını ve yaban hayatını gösteren bir geziye katılmıştık, ben pumayı orada gördüm. Rehberin söylediğine göre 1,5 metre boyundalar ve kedigiller arasında atlama şampiyonu onlar. Düz bir yerde 10 metreye kadar atlayabiliyorlarmış; dik bir yamaçtaydı 6 metre yüksekliğe atlıyorlar. Genellikle yerde gezinseler de kayalar üstünde dolaşıp avlarını yüksek yerlerden izleyerek buluyorlar." Çocuklar bunları konuşurlarken aslanların bölgesinden uzaklaşmış parkın daha da içlerine doğru ilerliyorlardı. Sonku amca onların sağ yanlarına doğru bakmalarını istedi. Büyük bir toz bulutu çıkaran ceylanların arasında bir çitanın çok hızlı olarak bir ceylanın peşinden koştuğunu gördüler. Çocukların üçü de nefeslerini tutmuş bu kovalamacayı izliyordu. Çita birden ceylanın boynuna atlayarak onu

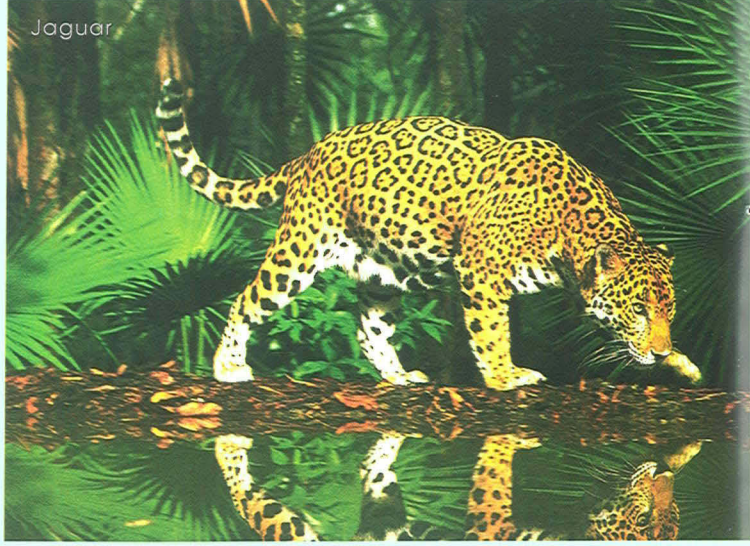
Cita

Disi Aslanlar

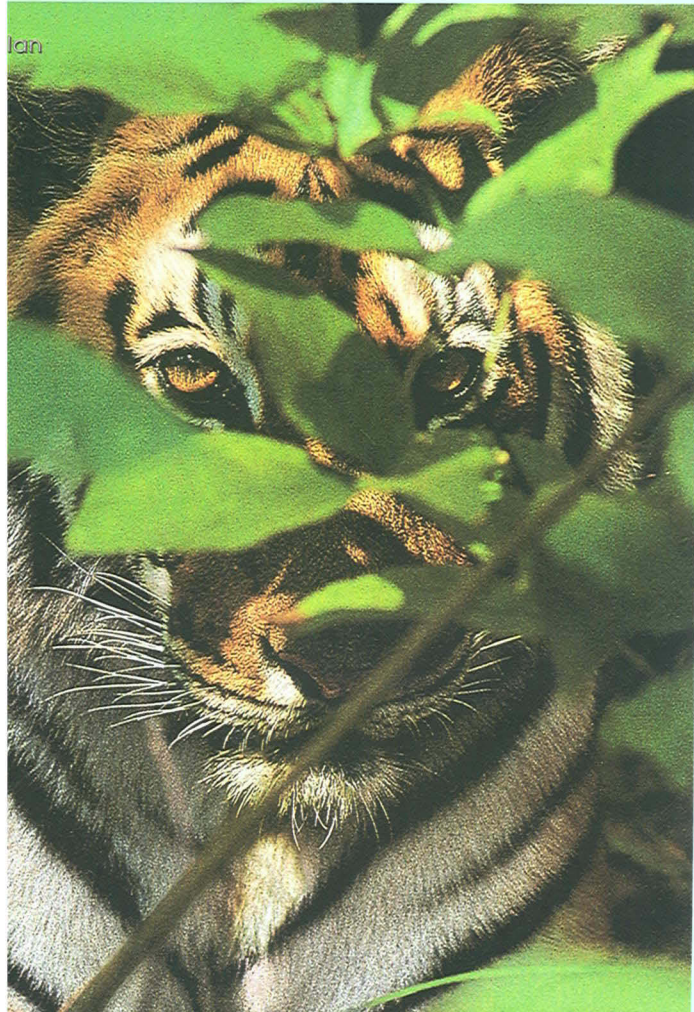

yere indirdi. "Puma atlama şampiyonu olabilir ama çitalar da en hızlı kedigiller üyesidir" dedi Depeche. "Evet diye atıldı Abu, bende okumuştum çok kısa bir süre içerisinde saatte 100 km hıza çıkabiliyorlarmış." "Doğru," dedi Depeche ve devam etti "ancak çok uzun süre bu hızda koşamazlar eğer belli bir süre içerisinde avlarını yakalayamazlarsa yorgun düşer ve aç kalırlar. Çita'nın ceylanın boynuna nasıl atladığını gördünüz mü? Çitaların diğer kedilerden farklı olarak, geri çekilebilir tırnakları yoktur. Bu tırnaklı pençeleri onların bu kadar hızlı koşmasını sağlar ama bir aslan gibi avlarının boynunu kıramazlar. Onun için de çita avının boynuna dişlerini geçirerek onu boğarak öldürür. Sakın korkmayın çünkü birçok hayvan yalnızca yaşamak için öldürür."

Jaguar

Abu ve Joanne'nin yanına geri döndüğünde onların konuştuklarını duydu. "O çita değil" diyordu Joanna "o bir jaguar." "Hayır jaguar değil o bir leopar" dedi Depeche. Depeche ve Joanne tartışmaya başladılar. Abu'nun kafası hâlâ karıştı ve hiç bir şey anlayamadı. "Bir dakika bir dakika" dedi "Neden bir çita değil önce bunu açıklayın bakalım." Depeche, "Çitalar genelde yerde yaşarlar ve çok ince ve zayıf görünen vücutları vardır. Bu gördüğümüz kedi ise bir leopar çünkü ağaçta yaşıyor. Leoparlar genelde diğer hayvanlardan korunmak ya da avlarını onlara kaptırmamak için ağaca çıkarlar. Çitalardan daha yapılırlar ve dikkat edersen renkleri daha turuncu ve üzerindeki benekler çita gibi siyah noktacıklardan oluşmaz" dedi. "Evet bu anlattıkların çok doğru ama onlara leopar değil jaguar derler." dedi Joanne. Depeche ve Joanne yine tartışmaya başladılar. Abu'nun aklına harika bir fikir geldi. "Hey bu kediye belki burada leopar Amerika'da da jaguar deniliyordur, ne dersiniz?" dedi. Depeche ve Joanne düşünceli bir hale büründü. Çocukları bir süredir izleyen Sonku Amca yaklaştı. "Hayır aslına bakarsanız leopar ve jaguar birbirine çok benzer. Ancak bunlar farklı türlerdir. Leoparlar Afrika'da ve Güneydoğu Asya'da yaşarken

jaguarlara Güney Amerika'da rastlanır. Genelde aynı şekilde yaşayıp avlansalar da onların en büyük farklılığı gözlerinizin önündedir." dedi. Abu'nun defterini alarak birşeyler çizmeye başladı. "Bakin şimdi leoparların desenleriyle jaguarın desenleri farklıdır. Leoparların benekleri aslında

siyah bir yonca gibidir. Jaguarların kürklerinde ise bu yoncaların merkezinde bir nokta bulunur. Jaguarlar nitekim daha küçük vücutlu ve daha kısa kuyrukludur. Aslında tartışmakta haklısınız çünkü onları birbirinden ayırt etmek çok güçtür. Hatta kimi zaman leoparlar ve jaguarlar simsiyah renkte olur, işte iş o zaman daha da güçleşir. Bunlara ortak bir isim olarak 'kara panter' denir. Ama unutmayın ki bunlar yine de farklı türdür ve çok dikkat ederseniz bu siyah kürklerin altından bile üzerindeki yonca şekilleri görünür. Aslında birçok kedide bu tür notalar vardır ancak bunlar kedi büyüdükçe kaybolur." dedi. Çocuklar çizimlere bakarken Sonku Amca "Peki size bir soru." dedi "Hangi kediler kükrer hangileri

Amca "Yanıldığınız tek nokta çitalardı. Çitalar dışında sözünü ettiğiniz diğer kedilerin gırtlaklarında onların kükremesini sağlayan fazladan bir organları var. Çitalar, vaşaklar, yaban kedileri ve hatta evimizde beslediğimiz kediler ise yalnızca mırıldar. Peki Abu sen arkadaşlarına kaplanları anlatmayacak mısın?" "Kapanlar"

dedi Abu "Nasıl unutturum. Kapanlar Hindistan'da yaşar, ama Sibirya'da, Çin'de ve Sumatra'da yaşayan kapanlar da var. Hatta bunlar farklı türlerdir. Boy ve renkleri açısından küçük farklılıklar gösterirler. Kapanlar, buradaki kedilerin aksine ağaçların yoğun olduğu ormanlarda yaşarlar. Çizgili kürkleri zebraların desenlerine çok benzer. Hatta zebra gibi siyah beyaz renkli kapanlar da var. Bunlara beyaz kapanlar denir. Ama beyaz kapanların birçoğu şimdi hayvanat bahçelerinde, doğada beyaz kapan görmek çok zor. Aslına bakarsanız kapanları görmek çok zor, çünkü avlandıkları için sayıları çok azalmış durumda. Keşke dünyanın her yerinde yalnızca

hayvanların olan özel koruma alanları

olsa." "Çok doğru." dedi Sonku Amca

"Birçok kapanın soyu tükenmiş durumda. Eğer koruma önlemleri almazsak onları ve belki de birçok hayvanı bir daha hiç göremeyeceğiz."

mırıldar?

Aslında sorunun yarısını bilerseniz

diğer yarısının da yanıtı ortaya çıkar."

"Aslanlar kükrer." diye atıldı Depeche "Leoparlar da.", "Jaguarlar ve pumalar da kükrer." dedi Joanne. "Çitalar ve kapanlarda kükrer." diye ekledi Abu. "Neredeyse doğru." dedi Sonku

Bu uzun, sıcak ve tozlu yolculuktan sonra eve geri

döndüklerinde çocuklar hemen evin kedisi Timpo'yu önlerine alarak onu incelemeye başladılar. Sonku Amca elinde bir kitapla geldi. Kediler üzerine olan bu kitapta çocuklar o gün gördükleri ve dünyanın farklı yerlerinde yaşayan diğer kedi türleri üzerine daha fazla bilgi edinmek için okumaya giriştiler. Uzaklardan ise aslanların kükreme sesleri geliyordu.

Özgür Tek